

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักประชาธิปไตยกับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

จัดทำโดย นายพงษ์ศักดิ์ วชิรศักดิ์พานิช
รหัส ๖๔๐๙๒๔

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตยกับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

นายพงษ์ศักดิ์ วชิรศักดิ์พานิช

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดหลักประชาธิปไตยกับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เนื่องจากหลักประชาธิปไตยนั้น ถือเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารจัดการธุรกิจซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้การดำเนินธุรกิจ และการบริหารงานขององค์กรในทุกระดับเกิดความ เป็นธรรม ถูกต้อง และมีความโปร่งใสในทุกๆ ด้าน

หลักประชาธิปไตยกับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมจึงเป็นหลักการสำคัญในการดำเนินธุรกิจ และการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งหากทั้งในส่วนขององค์กร ผู้บริหาร และพนักงานทุกคนต่างถือปฏิบัติให้เป็นไปตาม หลักประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัดเช่นนี้ ก็จะทำให้การดำเนินธุรกิจขององค์กร และธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีความน่าเชื่อถือ ได้รับการยอมรับ และทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนด้วยเช่นกัน

บทนำ

แนวความคิดเกี่ยวกับหลักประชาธิปไตยมีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิ และสามารถจะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนเองไปในทิศทางที่ตนต้องการด้วยความสมัครใจได้ หากการใช้สิทธินั้นไม่กระทบสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นหรือกระทบต่อสิทธิทางสังคมโดยรวม โดยทั่วไปแล้วหลักประชาธิปไตยจึงมุ่งเน้นไปที่ความคิดในเรื่องของความยุติธรรม (justice) การมีเหตุผล (reason) การมีเมตตาธรรม (compassion) การมีศรัทธาในตัวมนุษยชาติ (faith in man) และการให้ความสำคัญแก่เกียรติภูมิแห่งมนุษยชน (human dignity) นอกจากนี้ องค์กรประกอบของหลักประชาธิปไตยที่สำคัญๆ ก็จะประกอบไปด้วย การเลือกตั้ง การปกครองโดยเสียงข้างมาก สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค เป็นต้น

ปรัชญาและแนวความคิดในเรื่องนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อประการแรกที่ว่า “การพัฒนาตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตยสามารถสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับคน ชุมชน และประเทศชาติได้มากกว่าการพัฒนาตามแนวทางของระบอบอื่น” เช่น ระบอบคอมมิวนิสต์ หรือระบบเผด็จการ เป็นต้น เนื่องจากแนวความคิดของระบอบประชาธิปไตยจะมองว่า การพัฒนาตามแนวทางของระบอบคอมมิวนิสต์ หรือระบบเผด็จการ นั้น จะเป็นแนวทางที่แฝงไปด้วยวิธีการบังคับมากกว่าความสมัครใจ โดยสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะถูกจำกัด รวมทั้งถูกลิดรอนมากกว่าการพัฒนาตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ หลักประชาธิปไตยยังมีรากฐานมาจากความเชื่ออีกประการหนึ่งที่ว่า “คนทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกหรือกำหนดวิถีการดำรงชีวิตไปในทิศทางที่ตนต้องการได้” กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนมีพลังความสามารถที่จะสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ตนเองและชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ไปในทิศทางที่สังคมหรือชุมชนต้องการ โดยแต่ละคนย่อมรู้ว่าสังคมและชุมชนของตนมีความต้องการอะไร รวมทั้งทราบถึงวิธีการที่จะสนองต่อความต้องการของสังคมและชุมชนดังกล่าวอีกด้วย

สำหรับประเทศไทยนั้น แต่เดิมจะมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดสำหรับนำมาใช้ในการปกครองประเทศหลังจากนั้นเป็นต้นมาประเทศไทยก็ได้ประสบเหตุการณ์ทางการเมือง มีการปฏิวัติ รัฐประหาร และมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำของประเทศ รวมทั้งยังได้มีการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญหลายครั้งมาโดยตลอด โดยรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดนั้นก็คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ มาจนถึง ณ ปัจจุบันนี้

หลักประชาธิปไตย

ความหมายของหลักประชาธิปไตย

๑. ความหมายตามความเห็นของ นายปรีดี พนมยงค์

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ให้ความหมายของ “ประชาธิปไตย” ว่า คือ “ความเป็นใหญ่ของปวงชน คำว่า “ประชาธิปไตย” ประกอบด้วย “ประชา” หมายถึงหมู่คน คือ ปวงชน และ “อธิปไตย” หมายถึงความเป็นใหญ่”^๑

๒. ความหมายตามความเห็นของ นายสมยศ เชื้อไทย

นายสมยศ เชื้อไทย ให้ความหมายของการปกครองแบบประชาธิปไตยว่า คือ “การปกครองตนเองของผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง หรือการมีรัฐบาลซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมาจากประชาชนหรือความยินยอมของประชาชน”^๒

๓. ความหมายตามความเห็นของ นายปรีญญา เทวานฤมิตรกุล

นายปรีญญา เทวานฤมิตรกุล กล่าวว่า “ระบอบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดของประเทศเป็นของประชาชน เฉพาะแต่ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเท่านั้นที่ประชาชนจะเป็นเจ้าของประเทศและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดของประเทศ ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบอื่น ประชาชนไม่ใช่เจ้าของประเทศ หากเป็นแต่เพียงผู้อาศัยเท่านั้น”^๓

๔. ความหมายตามความเห็นของ นายพนินิ สุริยะ

พนินิ สุริยะ ให้ความหมาย “ประชาธิปไตย” ว่า คือ “การปกครองที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ถูกละเมิดข้างมากเป็นใหญ่ ให้ประโยชน์แก่คนกลุ่มใหญ่มากที่สุด และในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องปกป้องคนกลุ่มเล็กซึ่งอาจได้รับความกระทบกระเทือนให้น้อยที่สุด”^๔

๕. ความหมายตามความเห็นของ นายนิธิ เอียวศรีวงศ์

นายนิธิ เอียวศรีวงศ์ ให้ข้อสังเกตว่า “ประชาธิปไตย เป็นคำนิยามที่กว้างจนหาความหมายเฉพาะชัดเจนไม่ได้ แม้แต่ระบอบเผด็จการ โดยเฉพาะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการอ้างว่าระบอบอำนาจนิยมของตนเป็นประชาธิปไตย อย่างน้อยก็โดยจิตวิญญาณ”^๕

^๑ ประชาธิปไตยเบื้องต้นสำหรับสามัญชน ปรีดี พนมยงค์, จาก

http://www.pridiinstitute.com/autopage/show_page.php?h=11&s_id=5&d_id=4, สืบค้นวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๘.

^๒ สมยศ เชื้อไทย, คอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป,โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ : ๒๕๓๕, น.๙๓.

^๓ ปรีญญา เทวานฤมิตรกุล, ผศ.ดร.; การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : Civic Education พัฒนาการเมืองไทยโดย สร้างประชาธิปไตยที่ “คน” ปีที่พิมพ์: พฤษภาคม ๒๕๕๕.

^๔ นพินิ สุริยะ; ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข, วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ ๙, ฉบับที่ ๑, หน้า ๑๓๗.

๖. ความหมายตามความเห็นของ สำนักงานสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา

สำนักงานสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ให้หลักว่า “ระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนทุกคนเป็นผู้ใช้อำนาจ และมีหน้าที่ที่ตนต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าจะโดยตรง หรือโดยผ่านตัวแทนที่ได้รับเลือกจากประชาชนอย่างเสรี”^๖

๗. ความหมายตามความเห็นของ นายอเนก เหล่าธรรมทัศน์

นายอเนก เหล่าธรรมทัศน์ มีความเห็นว่า “ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบในทางการเมืองเป็นผลผลิตของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม หรือบริการ เปลี่ยนสังคมที่ประกอบด้วยชนวนาชาวไรในชนบทเป็นสำคัญไปสู่สังคมเมืองซึ่งมีชนชั้นกลาง คนมีการศึกษา และกรรมกรเป็นหลัก เปลี่ยนวัฒนธรรมจากการที่มองคนส่วนใหญ่เป็นไพร่ ทาส หรือผู้น้อยให้เป็นเสรีชน ประชาชน ราษฎร หรือพลเมืองที่มีเสียงทางการเมือง และทั่วถึงและเท่าเทียมกันกับชนชั้นกลาง และชนชั้นสูง เป็นเรื่องของการต่อสู้ ชัดแย้ง แข่งขัน ประชัน ซึ่งกินเวลานาน บางครั้งเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่หลายครั้งเป็นความรุนแรง เป็นการปราบปราม หลั่งเลือด พลีชีพ การปฏิวัติ”^๗

๘. ความหมายตามความเห็นของ นายสุรพล ยะพรหม

นายสุรพล ยะพรหม ให้ความหมายว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง “ระบบการปกครองตามอุดมคติ ระบบหนึ่ง ที่รัฐบาลในระบบประชาธิปไตยจะให้โอกาสอันเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิต การแสวงหาความสุข เป็นต้น ซึ่งสามารถกำหนดกรอบ หรือฐานะ ได้ ๓ ประการ คือ ฐานะเป็นปรัชญา คือ ทฤษฎีหรืออุดมการณ์ทางการเมือง มุ่งเน้นความคิดทั้งของผู้บริหารประเทศและพลเมืองทั่วไป ฐานะเป็นรูปแบบการปกครองในเชิงโครงสร้างของรัฐบาลแบบประชาธิปไตย เช่น ระบบรัฐสภา ระบบประธานาธิบดี และฐานะที่เป็นวิถีชีวิต คือ วิถีทางแห่งการยอมรับเสียงข้างมาก และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง อันเป็นเรื่องการประพัตติในสังคม”^๘

^๕ นิธิ เอียวศรีวงศ์, “ประชาธิปไตยนิยาม”, มติชนสุดสัปดาห์, ฉบับ ๒๖ ก.ค.-๑ ส.ค.๒๕๕๖.

^๖ สำนักงานสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา, “หลักแห่งประชาธิปไตย”, จาก http://thai.bangkok.usembassy.gov/root/pdfs/principles_of_democracy_thai.pdf สืบค้นวันที่ ๒๖ พ.ค. ๒๕๕๘.

^๗ อเนก เหล่าธรรมทัศน์, ปาฐกถาพิเศษ “ทิศทางการประเทศไทย”, จัดโดย มูลนิธิพิษญาประชาธรรม ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์, วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^๘ สุรพล ยะพรหม, “ความคิดทางการเมือง:ประชาธิปไตยตามแนวคิดพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)”, สืบค้นจาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=๒๖๖&articlegroup_id=๗๙ วันที่ ๒๖ พ.ค. ๒๕๕๘

๙. ความหมายตามความเห็นของ Abraham Lincoln

Abraham Lincoln ประธานาธิบดีคนที่ ๑๖ ของสหรัฐอเมริกา ให้คำนิยามของ “ประชาธิปไตย” ว่าหมายถึง “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน (Democracy is the government of the people, by the people, for the people)”^๙

๑๐. ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้คำแปลของคำว่า “ประชาธิปไตย” ไว้ว่า “ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่”^{๑๐}

ความเป็นมาของหลักประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองโดยประชาชนซึ่งถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่างๆ ทั่วโลก และเป็นระบอบการปกครองที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ หลักประชาธิปไตยถือเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองระบอบเดียวที่ประชาชนมีสิทธิ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

หลักประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักการ และแนวคิดสำคัญๆ^{๑๑} คือ

- (๑) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ดังนั้น รัฐบาลจึงได้อำนาจมาจากประชาชน หรือโดยความยินยอมของประชาชน
- (๒) การเลือกผู้แทนในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน จะต้องเป็นการเลือกที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมโดยประชาชนสามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ
- (๓) จะให้ความสำคัญกับแนวคิดที่มีความแตกต่างการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการตัดสินใจทางการเมืองร่วมกัน
- (๔) เชื่อในความเป็นอิสระ เสรีภาพของมนุษย์ การแสดงความคิดเห็น และการออกเสียงการเลือกตั้ง เป็นต้น
- (๕) ไม่เลือกปฏิบัติ และบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม
- (๖) มีการตรวจสอบการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน

^๙ Abraham Lincoln, 19 November 1863, Gettysburg Pennsylvania

^{๑๐} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๑๑} อมร รักษาสิทธิ์ และคณะ, ๒๕๓๙, ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า ๓๓.

- (๗) ตัดสินใจ หรือปฏิบัติตามเสียงข้างมาก
- (๘) ประชาชนมีความเสมอภาค โดยเฉพาะด้านกฎหมาย และมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ
- (๙) ประชาธิปไตยอยู่บนพื้นฐาน และหลักการของเสรีนิยม
- (๑๐) ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยที่รัฐบาลเป็นผู้ให้หลักประกัน และคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพ
- (๑๑) รัฐบาลให้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ
- (๑๒) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง และ
- (๑๓) รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชนที่จะแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ต่อรัฐบาล รวมถึงมีสิทธิเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดได้

การยึดมั่นในหลักการ และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามแนวทางประชาธิปไตยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นบทบาทหนึ่งที่เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและสังคม โดยที่การแสดงความเป็นอิสระโดยอำนาจจะก่อให้เกิดมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ประการหนึ่งก็คือเป้าหมายและผลประโยชน์ ซึ่งเป็นปัจจุบันที่บ่งชี้ถึงความต้องการ และเป็นไปตามแนวคิดของกลุ่มผลประโยชน์ ด้วยเหตุนี้ ในการผลักดันให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จนั้น ย่อมจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ส่วนหนึ่งก็คือการแบ่งแยกทางสังคมย่อยที่แสดงออกถึงเป้าหมาย และผลประโยชน์ที่ต่างกัน

หลักการพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย

๑. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty)

ประชาธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และอำนาจอธิปไตยนั้นเป็นของประชาชนทุกคน โดยประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจจะเป็นผู้ร่วมกันใช้อำนาจนี้ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเอง^{๑๒}

การปกครองที่สามารถทำให้ทุกคนในสังคมสามารถแสดงออกถึงความต้องการของตนได้ อีกทั้งต้องจัดให้มีการปกครองเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกคนในสังคมด้วยเช่นกัน หรือกล่าวได้ว่าเป็นประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดหลายประการในสังคมปัจจุบัน เช่น จำนวนประชากรที่มีมากขึ้น จนทำให้ไม่สามารถใช้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

^{๑๒} สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๕, จุลสาร เรื่อง “พัฒนาการเมืองไทย... พัฒนาประชาธิปไตย” หน้า ๑๒-๑๕.

ทางตรงได้ ดังนั้น ในปัจจุบันนี้จึงใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยทางอ้อม(Indirect Democracy) ผ่านการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครอง เช่น การเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ^{๑๓}

๒. หลักเสรีภาพ (Liberty)

หลักการว่าด้วยสิทธิเสรีภาพนั้น ถือเป็นหลักการที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย คือ สิทธิ (right) เสรีภาพ (liberty) และอิสรภาพ (freedom) “สิทธิ” หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ “เสรีภาพ” หมายถึง โอกาสที่จะเลือกทำหรือไม่ทำระหว่างทางเลือกหลายทางตามปรารถนาของตนโดยปราศจากข้อบังคับ หรือข้อจำกัด ทั้งนี้ข้อบังคับดังกล่าวจะถูกจำกัดได้ก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น ส่วน “อิสรภาพ” นั้น หมายถึง การทำหรืองดเว้นที่จะทำอะไรก็ได้ที่ไม่ละเมิดผู้อื่น^{๑๔}

เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความสามารถของคนที่จะกระทำ หรืองดเว้นกระทำการสิ่งหนึ่งก็ได้ภายในขอบเขตข้อกำหนดของกฎหมาย ดังนั้น เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย จึงมิใช่เป็นการทำอะไรก็ได้ตามใจตนเอง เนื่องจากการทำตามใจตนเองโดยไม่คำนึงถึงจิตใจคนอื่น ๆ นั้น จะเป็นลักษณะของเผด็จการ

ระบอบประชาธิปไตยได้กำหนดเสรีภาพขั้นพื้นฐานในเรื่องต่างๆ ไว้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดต้องก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความเสียหาย หรือกระทำละเมิดของบุคคลอื่นไว้ดังนี้

(๑) เสรีภาพในการคิด และการแสดงออก (Freedom of Thought and Expression) อย่างไรก็ดี เสรีภาพในเรื่องนี้จะต้องดำเนินควบคู่ไปกับการยอมรับฟังความคิดและการแสดงออกของบุคคลอื่นด้วย แม้ว่าความคิด และการแสดงออกของบุคคลอื่นนั้นจะแตกต่างไปจากสิ่งที่ตนเองยึดถือก็ตาม

(๒) เสรีภาพในการเลือกตั้ง (Freedom of Voting) คือ การที่บุคคลสามารถไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนได้อย่างเสรีโดยมิได้ถูกอำนาจอื่นบังคับ และบุคคลย่อมมีเสรีภาพที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งโดยไม่ถูกอำนาจอื่นลิดรอนเช่นกัน

(๓) เสรีภาพจากการถูกรัฐ หรือบุคคลอื่นกระทำต่อตนโดยปราศจากสิทธิอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Freedom from Arbitrary by the State or Other People) ซึ่งจะเป็นหลักประกันว่า ประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติต่อตนภายในขอบเขตอำนาจตามที่กฎหมายอนุญาตไว้เท่านั้น

^{๑๓} ดร.ธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ , ๒๕๔๖, รายงานผลการวิจัย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, หน้า ๖-๑๐.

^{๑๔} สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๕, เรื่องเดิม, หน้า ๑๑.

(๔) เสรีภาพในการนับถือศาสนา (Freedom of Religion) บุคคลย่อมมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการนับถือศาสนา ตราบเท่าที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน เกิดความเสียหาย หรือละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น

(๕) เสรีภาพในการย้ายที่อยู่ (Freedom of Movement) โดยจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความเสียหาย และละเมิดสิทธิของผู้อื่น

(๖) เสรีภาพในการร่วมชุมนุมอย่างสงบโดยปราศจากอาวุธ และเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม (Freedom of and Association) เพราะการชุมนุม หรือการรวมตัวกันเพื่อแสดงบทบาทอันเป็นจุดยืนของตนเองนั้น ถือว่าเป็นช่องทางหนึ่งของการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

(๗) เสรีภาพในเรื่องส่วนตัวอื่นๆ (Personal Freedom) ซึ่งเป็นหลักประกันในการตัดสินใจของบุคคลในเรื่องส่วนตัวว่าจะสามารถกระทำได้อย่างเสรี

๓. หลักความเสมอภาค (Equality)

ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ราษฎรทุกคนในประเทศมีความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกัน พื้นฐานในเรื่องสำคัญๆ ที่เป็นไปได้ในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชน อันจะทำให้ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม^{๑๕} โดยหลักความเสมอภาคสามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ ด้าน ดังนี้

๓.๑ ความเสมอภาคทางการเมือง (Political Equality) คือ ทุกคนมีสิทธิในทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งในส่วนของผู้ลงคะแนนเสียง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๓.๒ ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ (Economic Equality) คือ การมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในระดับที่อย่างน้อยจะต้องสามารถดำเนินชีวิตอยู่ต่อไปได้ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมและเปิดโอกาสให้กับบุคคลทุกคนที่มีความสามารถในการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจนั้น มิได้หมายถึง การที่คนทุกคนจะต้องมีรายได้เท่าเทียมกัน แต่หมายถึง สภาพความใกล้เคียงกันในฐานะทางเศรษฐกิจ โดยจะต้อง^{๑๖}

(๑) มีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม เพื่อมิให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นมากนัก เช่น การเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า เป็นต้น

(๒) บุคคลควรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจพอสมควร คือ มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีพ เช่น การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ การให้สิทธิคนยากจนรับการรักษาพยาบาลฟรี และได้รับสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น

^{๑๕} สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๕, เรื่องเดิม, หน้า ๑๒.

^{๑๖} สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔, เรื่องเดิม, หน้า ๑๒. http://article-spadm.com/blog-post_๑๘.html คลังบทความ สภานักพัฒนาเพื่อประชาธิปไตย : อุดมการณ์ประชาธิปไตยจะเน้นในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคควบคู่กันไป , เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐

๓.๓ ความเสมอภาคทางสังคม (Social Equality) คือ ทุกคนในสังคมไม่ว่ามีฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ หรือวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม ก็สามารถจะใช้ชีวิตในสังคมได้โดยปราศจากการแบ่งชนชั้นวรรณะ และการดูหมิ่นเหยียดหยาม โดยจะต้องสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานของการให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

๓.๔ ความเสมอภาคทางกฎหมาย (Equality of the Law) หมายถึงกฎหมายที่ตราออกมาจะต้องมีผลบังคับใช้กับประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่มีข้อยกเว้นที่เอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง หรือมีผลบังคับใช้กับบุคคลเฉพาะบางกลุ่มบางพวกในสังคม ดังนั้น การสร้างความเสมอภาคทางกฎหมาย จึงเป็นการคุ้มครองบุคคลจากกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม ที่จะทำให้บุคคลสามารถป้องกันสิทธิ และผลประโยชน์อันชอบธรรมของตนได้อย่างเสมอภาค

๓.๕ ความเสมอภาคในโอกาส (Equality of Opportunity) คือ การให้โอกาสทุกคนในการใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่ไปในทางที่สุจริตได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อจะพัฒนาความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างเสมอภาค โดยไม่ก่อความเดือดร้อนและละเมิดสิทธิของผู้อื่น

๔. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย (The Majority Rule with Respect to Minority Rights)

ในกรณีที่จะต้องมีการตัดสินใจเพื่อเลือกกระทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งบนสถานการณ์ที่มีแนวความคิดเห็นที่แตกต่างกันในหลากหลายแนวทางเช่นนี้ วิธีการที่ดีที่สุดก็คือ การเลือกปฏิบัติตามมติเอกฉันท์ (Unanimity) แต่หากไม่สามารถจะหาข้อสรุปที่เป็นเอกฉันท์ได้แล้วเช่นนี้ ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องยึดหลักการตัดสินใจความขัดแย้งด้วยวิธีการลงคะแนนเสียงและเลือกที่จะปฏิบัติตามมติของเสียงข้างมาก (Majority Decision – Making) โดยจะให้ความเคารพต่อสิทธิของเสียงข้างน้อย (Fundamental Rights of Minority) เพราะการยอมปฏิบัติตามมติเสียงข้างมากโดยละเลยสิทธิขั้นพื้นฐานของเสียงข้างน้อยนั้น จะทำให้การปกครองกลายเป็นเผด็จการของเสียงข้างมาก ซึ่งผิดไปจากหลักการของประชาธิปไตย

การปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อยนั้น จึงมีลักษณะของการยอมปฏิบัติตามข้อสรุปที่เกิดจากเสียงข้างมาก ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่เห็นพ้องกับมติที่เกิดขึ้นก็ตาม ในขณะที่กลุ่มของเสียงข้างมากก็ต้องไม่กระทำการอันใดที่เป็นการริดรอน หรือทำลายกลุ่มของผู้ที่มีแนวคิดแตกต่างไปจากตน

ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า แนวทางตามมติของเสียงข้างมากจะต้องเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือแนวทางตามมติเสียงข้างน้อยยึดถือจะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะมติของคนในสังคมกับความถูกต้องของแนวทางต่าง ๆ นั้นถือเป็นสองสิ่งที่เป็นอิสระต่อกันจนไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลระหว่างกันได้ แต่เพราะในสภาวะของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น ย่อมไม่มีทางเลือกใดที่มีความเหมาะสม

ที่สุดเท่ากับการเลือกที่จะดำเนินการไปตามมติของเสียงข้างมาก เพราะน่าเชื่อถือได้ว่าการตัดสินใจโดยหมู่
 มาน่าจะมีการใช้วิจรรณญาณที่รอบคอบมากกว่าการตัดสินใจจากคนหมู่น้อยและผลของการตัดสินใจ
 จากคนหมู่มากก็น่าจะเป็นการตัดสินใจที่มีความผิดพลาดน้อยกว่าการตัดสินใจจากคนหมู่น้อย เนื่องจาก
 ได้ผ่านกระบวนการโต้เถียง และใช้เหตุผลจากจำนวนคนที่มากกว่า

ดังนั้น การที่ระบอบประชาธิปไตยได้เลือกใช้หลักการปฏิบัติตามเสียงข้างมากจึงเป็น
 เพียงการปฏิบัติไปพลางก่อนจนกว่าจะมีทางเลือกอื่นที่ดีกว่า มากกว่าที่จะบอกว่าแนวทางที่ได้รับการ
 ยอมรับจากคนส่วนมากนั้นเป็นแนวทางที่ถูกต้อง

๕. หลักนิติธรรม (Rule of Law)

การยึดถือกฎหมายเป็นเกณฑ์ในการดำเนินกิจกรรมนั้น ถือว่าเป็นนโยบายและความ
 ต้องการของประชาชน เพราะกฎหมายที่ใช้บังคับได้ถูกกำหนดขึ้นโดยผู้แทนของประชาชน จึงถือได้ว่า
 กฎหมายมาจากประชาชนนั่นเอง นอกจากนี้ ยังถือว่ากฎหมายเป็นหลักประกันที่สำคัญ เพราะกฎหมาย
 มีการบัญญัติอย่างชัดเจน เปิดเผย และใช้กระบวนการพิสูจน์ที่มีเหตุผลที่สุดเท่าที่จะกระทำได้
 จึงสามารถนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรม และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

การดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

การดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่ นั้น จะดำเนินการ
 โดยภาคเอกชน ในรูปแบบของบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งจะมีการบริหารจัดการ และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์
 น้ำมันเชื้อเพลิง รวมถึงก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ก๊าซธรรมชาติ (NGV) สำหรับรถยนต์ น้ำมันหล่อลื่น
 และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมต่างๆ ทั้งในลักษณะของการค้าส่งให้กับผู้ค้าปลีกโดยมีช่องทางการจำหน่าย
 ผ่านคลังน้ำมันเชื้อเพลิง และการค้าปลีกให้กับผู้บริโภคที่มีช่องทางการจำหน่ายผ่านสถานีบริการต่างๆ
 ทั่วประเทศ

ความหมายของ “ภาคเอกชน”

“ภาคเอกชน” โดยความหมายอย่างกว้างนั้น จะหมายถึง ส่วนของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งการ
 ตัดสินใจกระทำการในเรื่องต่างๆ จะเกิดจากหน่วยเศรษฐกิจเอกชน ซึ่งประกอบด้วย ภาคครัวเรือน
 และการดำเนินธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประกอบการที่มีเจ้าของคนเดียว ห้างหุ้นส่วนสามัญ
 ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ธุรกิจร่วมค้า สหกรณ์ เป็นต้น และรวมถึงหน่วย
 เศรษฐกิจในลักษณะอื่นๆ อีกด้วย

ภาคเอกชนจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันตามกฎหมายเอกชน กล่าวคือ มีความสัมพันธ์ใน
 ลักษณะที่เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้กับบุคคลเฉพาะรายเท่านั้น และโดยที่
 กฎหมายเอกชนไม่ใช่กฎหมายภาคบังคับ ดังนั้น เอกชนจึงสามารถจะทำความตกลงผูกพันกันเป็นอย่าง
 อื่น นอกเหนือไปจากที่กฎหมายเอกชนกำหนดไว้ก็ได้ แต่จะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และ

ศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งในที่นี้ กฎหมายเอกชน จะหมายถึง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น

“บริษัท” ถือเป็นรูปแบบของธุรกิจการค้าที่จะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับ และการควบคุมของหน่วยงานราชการ และโดยที่บริษัทมีสถานะเป็นนิติบุคคล ดังนั้น บริษัทจึงมีสถานะเป็นบุคคลแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น และสามารถจะมีทรัพย์สิน และทำนิติกรรมในนามของตนเองได้โดยอิสระ อย่างไรก็ตาม โดยที่ผู้ถือหุ้นเป็นผู้ลงทุนในการดำเนินธุรกิจของบริษัท ประกอบกับผลกำไรหรือผลขาดทุนที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจจะตกแก่ผู้ถือหุ้น ดังนั้น ผู้ถือหุ้นจึงมีสถานะเสมือนหนึ่งว่าเป็นเจ้าของ และผู้ควบคุมกิจการและการดำเนินงานของบริษัทด้วย ซึ่งตามกฎหมายของประเทศไทย จะแบ่งการดำเนินธุรกิจในรูปแบบของบริษัทออกเป็น ๒ ประเภท คือ บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด และโดยที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วว่า การดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมของไทยโดยส่วนใหญ่ นั้น จะดำเนินการโดยภาคเอกชนในรูปแบบของบริษัทมหาชนจำกัด ดังนั้น ในบทความนี้จะขอเน้นไปที่การดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่ดำเนินการโดยบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น

การดำเนินธุรกิจของบริษัทมหาชนจำกัด

บริษัทมหาชนจำกัด คือ บริษัทที่ได้ทำการจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน โดยผู้ถือหุ้นจะมีความรับผิดชอบไม่เกินเพียงจำนวนหุ้นที่ต้องชำระเท่านั้น โดยบริษัทมหาชนจำกัดจะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายบริษัทมหาชน คือ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕

คณะกรรมการบริษัท : บริษัทจะต้องมีกรรมการคณะหนึ่งเพื่อดำเนินกิจการของบริษัท โดยจะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน และกรรมการไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ต้องมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ผู้ที่เป็นกรรมการจะต้องเป็นบุคคลธรรมดา เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือผู้เสมือนไร้ความสามารถ ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้กระทำโดยทุจริต ไม่เคยถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ ฐานทุจริตต่อหน้าที่ และกรรมการไม่จำเป็นจะต้องเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม บริษัทมหาชนจะกำหนดให้มีสิ่ง ข้อจำกัดใดๆ เพื่อเป็นการกีดกันมิให้ผู้ถือหุ้นเป็นกรรมการไม่ได้ เช่น กำหนดให้กรรมการจะต้องมีอายุไม่เกิน ๗๐ ปี เป็นต้น

การเลือกตั้งกรรมการบริษัท : จะเลือกโดยมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น ในกรณีนี้ กฎหมายบริษัทมหาชนได้กำหนดวิธีการไว้เป็นพิเศษ ซึ่งเรียกว่า วิธีการลงคะแนนเสียงสะสมหรือ Cumulative Voting โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ผู้ถือหุ้นแต่ละคน จะมีคะแนนเสียงเท่ากับจำนวนหุ้นที่ตนถืออยู่ คูณด้วยจำนวนของกรรมการที่จะเลือกตั้ง

๒. ผู้ถือหุ้นแต่ละคน จะใช้คะแนนเสียงที่มีอยู่ทั้งหมดตามข้อ ๑. เลือกตั้งบุคคลคนเดียว หรือหลายคนเป็นกรรมการก็ได้ ในกรณีเลือกตั้งบุคคลหลายคนเป็นกรรมการ ผู้ถือหุ้นจะแบ่งคะแนนเสียงในการเลือกตั้งให้กับผู้ใดมากที่สุดเพียงใดก็ได้

๓. บุคคลที่ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดตามลำดับลงมานั้น จะเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นกรรมการเท่ากับจำนวนกรรมการที่พึงมีถ้าผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในลำดับถัดลงมา มีคะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลากเพื่อให้ได้จำนวนกรรมการที่บริษัทจะพึงมี

วิธีการลงคะแนนเสียง : จะเป็นวิธีการลงคะแนนเสียงสะสม (Cumulative Voting) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกตั้งที่มีหลักการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นข้างน้อยที่จะมีตัวแทนของฝ่ายตนในคณะกรรมการบริษัท อย่างไรก็ตาม หากบริษัทมหาชนใดมีความประสงค์ที่จะเลือกตั้งกรรมการโดยวิธีการอื่นซึ่งไม่ใช่วิธีการลงคะแนนเสียงสะสม (Cumulative Voting) แล้วเช่นนี้ ก็เป็นกรณีที่ก็สามารถทำได้ เช่น ให้เลือกตั้งกรรมการโดยใช้คะแนนเสียงข้างมากธรรมดา เป็นต้น ซึ่งจะต้องกำหนดเงื่อนไขในเรื่องนี้ไว้ในข้อบังคับบริษัทต่อไปด้วย

การพ้นจากตำแหน่งกรรมการ : ในกรณีที่บริษัทใช้วิธีการเลือกตั้งกรรมการแบบการลงคะแนนเสียงสะสม (Cumulative Voting) แล้วเช่นนี้ คณะกรรมการทั้งชุดจะมีวาระในการดำรงตำแหน่งเพียง ๑ ปี ทั้งนี้ เพื่อให้มีการเลือกตั้งกรรมการใหม่ทั้งหมด ซึ่งจะเป็นการรักษาสัดส่วนกรรมการของผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมากและข้างน้อย ดังนั้น ในการประชุมผู้ถือหุ้นสามัญประจำปีทุกครั้ง จึงจะต้องมีการเลือกตั้งคณะกรรมการทั้งชุดพร้อมกันในคราวเดียวกัน อย่างไรก็ตาม หากบริษัทได้กำหนดไว้ในข้อบังคับว่าการเลือกตั้งกรรมการจะใช้วิธีลงคะแนนเสียงแบบอื่นที่ไม่ใช่วิธีการลงคะแนนเสียงสะสม (Cumulative Voting) แล้วเช่นนี้ กฎหมายจะกำหนดให้กรรมการออกจากตำแหน่งจำนวนหนึ่งในสาม เช่นเดียวกับวาระของกรรมการในบริษัทจำกัด ซึ่งกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามตามวาระนั้น จะสามารถได้รับเลือกตั้งกลับให้เข้ามาเป็นกรรมการใหม่ได้ ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากการพ้นตำแหน่งตามวาระดังที่กล่าวไว้แล้วนั้น กรรมการของบริษัทมหาชนจำกัดยังจะพ้นตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ ที่ประชุมผู้ถือหุ้นซึ่งมีหุ้นรวมกัน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดได้มีมติให้ออกจากตำแหน่งก่อนถึงคราวออกตามวาระ โดยใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุม และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนออกเสียง หรือศาลมีคำสั่งให้ออกจากตำแหน่งได้อีกด้วย

ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากออกตามวาระ เช่น ตายหรือลาออก เป็นต้น คณะกรรมการที่เหลืออยู่สามารถเลือกบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้เข้าเป็นกรรมการแทนได้ในการประชุมคราวถัดไป โดยไม่ต้องเรียกประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อเลือกตั้งกรรมการแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม หากวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการที่ว่างลงนั้นยังมีเหลืออยู่ไม่ถึง ๒ เดือนแล้วเช่นนี้ คณะกรรมการอาจจะไม่ทำการเลือกกรรมการใหม่เอง และให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นเป็นผู้เลือกก็ได้ ซึ่งมติของคณะกรรมการในการเลือกกรรมการเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนนั้น จะต้องได้คะแนน

เสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการที่ยังเหลืออยู่ และบุคคลที่เข้าเป็นกรรมการแทนนั้น จะสามารถอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่ยังเหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนเข้าดำรงตำแหน่งแทนเท่านั้น

การประชุมคณะกรรมการ : คณะกรรมการจะต้องเลือกกรรมการคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานกรรมการ เพื่อทำหน้าที่เป็นประธานที่ประชุม และดำเนินการประชุม ทั้งนี้ คณะกรรมการจะต้องประชุมอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง คือ ๓ เดือนต่อครั้ง ณ ท้องที่อันเป็นจังหวัดเดียวกับสถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของบริษัท หรือภายในจังหวัดใกล้เคียง ในการนี้ ประธานกรรมการจะเป็นผู้เรียกประชุม คณะกรรมการ โดยต้องส่งหนังสือบอกกล่าวนัดประชุมไปยังกรรมการเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๗ วัน ก่อนวันประชุม ในวันประชุมต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดๆ จะใช้มติเสียงข้างมากของกรรมการทั้งหมดที่มาประชุม ทั้งนี้ กรรมการที่มีส่วนได้เสียเรื่องใดๆ จะไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในเรื่องนั้นๆ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ : คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่จัดการบริหารมหาชน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ ข้อบังคับ และมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น โดยการบริหารจัดการบริษัทของคณะกรรมการดังกล่าวนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหน้าที่ ๒ ประการ คือ หน้าที่แห่งความซื่อสัตย์สุจริต (duty of loyalty) และหน้าที่แห่งความระมัดระวัง (duty of care) เพื่อเป็นการรักษาประโยชน์ของบริษัทโดยเคร่งครัด

การประชุมผู้ถือหุ้น : กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปีภายใน ๔ เดือน นับแต่วันสิ้นสุดของรอบระยะเวลาบัญชีของบริษัท ส่วนการประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นนั้น คณะกรรมการจะเรียกประชุมเมื่อใดก็ได้แล้วแต่คณะกรรมการจะเห็นสมควร

นอกเหนือไปจากการเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นที่จะต้องใช้มติของคณะกรรมการแล้วนั้น ผู้ถือหุ้นซึ่งมีหุ้นนับรวมกันได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมดของบริษัท ก็สามารถขอให้เรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นได้เช่นกัน ในการนี้ ผู้ถือหุ้นย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและออกเสียงลงคะแนนไม่ว่าด้วยตนเอง หรือโดยการมอบฉันทะก็ได้ ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดองค์ประชุมไว้ คือจะต้องมีจำนวนผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า ๒๕ คน หรือไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด และไม่ว่ากรณีใดก็ตามต้องมีหุ้นนับรวมกันได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด จึงจะครบเป็นองค์ประชุม

การดำเนินการประชุม : ประธานกรรมการของบริษัทจะเป็นประธานที่ประชุมผู้ถือหุ้น และทำหน้าที่ควบคุมการประชุมให้เป็นไปตามข้อบังคับของบริษัทว่าด้วยการประชุม เพื่อให้เป็นไปตามลำดับระเบียบวาระที่ระบุไว้ในหนังสือเชิญประชุม การเปลี่ยนลำดับระเบียบวาระจากที่กำหนดในหนังสือเชิญประชุม ต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุม และเมื่อที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องต่างๆตามระเบียบวาระเสร็จสิ้นแล้วที่ประชุมจะพิจารณาเรื่องอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดในหนังสือเชิญประชุมอีกก็ได้ หากมีผู้ถือหุ้นที่มีหุ้นนับรวมกันได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้หมดของบริษัทร้องขอ

การออกเสียงลงมติ : ผู้ถือหุ้นมีคะแนนเสียงเท่ากับจำนวนหุ้นที่ตนถือ โดยถือว่า ๑ หุ้น ต่อ ๑ เสียง (one share one vote) ทั้งนี้ มติของที่ประชุมบริษัทมหาชนจะมีอยู่ ๒ กรณี คือ

๑. **มติธรรมดา** ให้ถือคะแนนเสียงข้างมากของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุม และออกเสียงลงคะแนน

๒. **มติพิเศษ** ให้ถือคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นที่มาประชุม และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ซึ่งได้แก่การลงคะแนนเสียงในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. การขาย หรือโอนกิจการของบริษัททั้งหมด หรือบางส่วนที่สำคัญ ให้แก่ผู้อื่น

ข. การซื้อ หรือรับโอนกิจการของบริษัทอื่น หรือบริษัทเอกชนมาเป็นของบริษัท

ค. การทำการแก้ไขหรือการเลิกสัญญาเกี่ยวกับการให้เช่ากิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่มีความสำคัญ การมอบหมายให้บุคคลอื่นเข้าจัดการธุรกิจของบริษัท หรือการรวมกิจการกับบุคคลอื่นโดยมีวัตถุประสงค์จะแบ่งกำไรขาดทุนกัน

หลักประชาธิปไตยกับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

โดยทั่วไปแล้ว บริษัทมหาชนจำกัดที่ดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมในประเทศไทย มักจะนำเอาหลักประชาธิปไตยเข้ามาปรับใช้กับการดำเนินธุรกิจ และการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ของตนอย่างหลากหลาย โดยผ่านช่องทาง และกระบวนการต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้

๑. ในส่วนของหลักการพื้นฐานเรื่อง “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (popular sovereignty)” ซึ่งเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของ “ผู้ถือหุ้น” นั้น จะถูกนำมาปรับใช้และแสดงออกผ่านทางนโยบาย และกระบวนการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมผู้ถือหุ้น เพื่อการเลือกตั้ง และถอดถอนกรรมการ ซึ่งรวมถึงการกำหนดนโยบายสำคัญในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจขององค์กร ตามวิธีการลงคะแนนเสียงที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท อันจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงการรับรองอำนาจอิสระสูงสุดของผู้ถือหุ้นในฐานะที่เป็นเจ้าของกิจการของบริษัทแต่ละแห่ง

นอกจากนั้น การให้ความสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ถือหุ้นทุกราย และทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในการซื้อขาย และโอนหลักทรัพย์ที่ผู้ถือหุ้นถืออยู่อย่างเป็นอิสระ สิทธิในการได้รับผลกำไร หรือเงินปันผลจากการดำเนินธุรกิจของบริษัท สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสารของบริษัทอย่างเพียงพอ เป็นต้น ก็เป็นกรณีที่ย่อมจะแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า บริษัทได้ให้ความสำคัญแก่ผู้ถือหุ้น ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจอิสระสูงสุด ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วด้วยเช่นกัน

๒. ในส่วนของหลักการพื้นฐานเรื่อง “หลักเสรีภาพ (Liberty)” นั้น จะถูกนำมาปรับใช้ และแสดงออกผ่านทางนโยบาย และการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ เช่น การให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้น และกรรมการในอันที่จะสามารถแสดงความคิดเห็น และลงคะแนนเสียงในที่ประชุมสำหรับระเบียบวาระใดๆ ได้อย่างเสรี (ยกเว้นในกรณีที่กรรมการมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ลงคะแนนเสียงนั้น) การเปิดโอกาสให้พนักงานสามารถเสนอ และแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเสรีในการประชุม หรือในการทำงานใดๆ หรือการเปิดโอกาสให้กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ได้เป็นการส่วนตัว ในช่วงนอกเวลาทำการ และมีได้กระทำในนามของบริษัท เป็นต้น

๓. ในส่วนของหลักการพื้นฐานเรื่อง “หลักความเสมอภาค (Equality)” นั้น จะถูกนำมาปรับใช้ และแสดงออกผ่านทางนโยบาย และการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ เช่น การคำนึงถึงความสำคัญ และปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น กรรมการ ผู้บริหาร พนักงาน คู่ค้า รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียในแต่ละกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นธรรม โดยไม่คำนึงถึงเพศ อายุ สีผิว สัญชาติ ศาสนา ความเชื่อ หรือความพิการ การเปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้น กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานได้มีสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือการตั้งคำถามต่างๆ ได้อย่างอิสระ เป็นต้น

๔. ในส่วนของหลักการพื้นฐานเรื่อง “หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย (The Majority Rule with Respect to Minority Rights)” นั้น จะถูกนำมาปรับใช้ และแสดงออกผ่านทางนโยบาย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการลงคะแนนเสียงในเรื่องต่าง ๆ เช่น ไม่กระทำการอันใดที่เป็น การลิดรอน หรือทำลายกลุ่มของผู้มีคะแนนเสียงข้างน้อย หรือผู้ที่มีแนวความคิดแตกต่างไปจากตน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดภาพลักษณ์ ในลักษณะของการบริหารงานที่เป็นเผด็จการเสียงข้างมาก การเคารพความเห็นของเสียงข้างน้อยจึงเป็นส่วนหนึ่งที่บริษัทให้ความสำคัญ และยึดถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเสมอมา

๕. ในส่วนของหลักการพื้นฐานเรื่อง “หลักนิติธรรม (Rule of Law)” นั้น จะถูกนำมาปรับใช้ และแสดงออกผ่านทางนโยบาย และการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ เช่นการให้ความเคารพและไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น การกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติตามนโยบายเรื่องการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และการให้ หรือรับของขวัญ การเลี้ยงรับรอง และค่าใช้จ่าย หรือประโยชน์อื่นใด การให้ความช่วยเหลือ หรือสนับสนุนทางการเมืองภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ การให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใส ด้วยการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศต่างๆ ต่อผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน และสาธารณชน อย่างถูกต้องครบถ้วน การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่ง และระเบียบใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจอย่างเคร่งครัด เป็นต้น

อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะของการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัตินั้น การนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ซึ่งมีสถานะเป็นบริษัทมหาชนจำกัดนั้น ยังคงประสบกับอุปสรรค และปัญหาในหลายๆ เรื่อง คือ

๑. ถึงแม้ว่าจะได้มีการนำเอาหลักการพื้นฐานเรื่อง “อำนาจอธิปไตยของผู้ถือหุ้น” (โดยเทียบเคียงกับ หลักการพื้นฐานเรื่อง อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หรือ popular sovereignty) มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมได้เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัตินั้นก็อาจจะมีข้อขัดข้องอยู่เพียงเล็กน้อยสำหรับในบางองค์กรที่ให้อำนาจแก่ผู้ถือหุ้นอย่างเบ็ดเสร็จและเด็ดขาด จนอาจทำให้มีการใช้อำนาจดังกล่าวไปอย่างไม่ถูกต้องตามหลักนิติธรรม เช่น ผู้ถือหุ้นโดยเสียงข้างมากที่มีเจตนาไม่สุจริตอาจพิจารณาแต่งตั้งให้ตนเอง หรือพวกพ้องของตนที่ไม่มีความรู้ความสามารถในทางธุรกิจเข้ามาเป็นกรรมการ และกำกับดูแลและบริหารงานต่างๆ ของบริษัท จนอาจส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของบริษัทต้องประสบกับปัญหาต่างๆ และไม่บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมจึงควรต้องตระหนัก และมีความเข้าใจถึงหลักนิติธรรม รวมทั้งนำเอาหลักการ และแนวความคิดดังกล่าวเข้ามา กำหนดเป็นนโยบาย และปรับใช้ภายในองค์กร เพื่อให้การลงคะแนนเสียงของบรรดาผู้ถือหุ้น รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ และการดำเนินงานของกรรมการ ผู้บริหาร ฝ่ายจัดการ พนักงาน และผู้เกี่ยวข้องทุกระดับชั้น เป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วน มีความเป็นธรรม เกิดความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ในทุกเรื่อง เช่น การกำหนดให้มีนโยบายการกำกับดูแลกิจการขององค์กรและปฏิบัติตามเงื่อนไข รวมถึงข้อกำหนดต่างๆ ที่ถูกระบุอยู่ในนโยบายดังกล่าวโดยเคร่งครัด โดยมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ขององค์กร และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายเป็นสำคัญ เป็นต้น

๒. แม้ว่าจะมีการนำเอาหลักการเรื่อง “หลักเสรีภาพ (Liberty)” มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมได้เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็อาจจะมีข้อขัดข้องอยู่เพียงเล็กน้อยสำหรับบางองค์กร และบางบุคคลที่มีได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองในด้านต่างๆ โดยมุ่งหวังซึ่งผลประโยชน์ในทางธุรกิจ และประโยชน์ส่วนตัว ทั้งในเวลาทำการ และนอกเวลาทำการ ด้วยการใช้อำนาจขององค์กรโดยไม่ได้รับอนุญาต จนอาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในทางชื่อเสียง ภาพลักษณ์ ทรัพย์สิน และธุรกิจขององค์กรต่อไปได้ในที่สุด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมจึงควรต้องประกาศเจตนารมณ์ขององค์กรไว้ให้ชัดเจนว่า จะไม่ให้การสนับสนุน หรือทำการในทางใดๆ อันเป็นการฝักใฝ่ในพรรคการเมือง ทั้งในทางตรง และทางอ้อม ซึ่งรวมถึงการใช้ทรัพยากรของกลุ่มบริษัทฯ ในกิจกรรมที่จะทำให้กลุ่มบริษัทฯ ต้องสูญเสียความเป็นกลางในทางการเมือง หรือได้รับความเสียหายจากการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน นอกจากนี้ ยังควรจะต้องเข้าไปกำกับดูแล และตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมในเรื่องนี้อย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะเป็นการป้องปราม และควบคุมดูแลมิให้บุคคลภายในองค์กรเข้าไปมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองในด้านต่างๆ เพื่อมุ่งหวังซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจ และผลประโยชน์ส่วนตัวโดยเด็ดขาด

๓. อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะได้มีการนำเอาหลักการเรื่อง “ความเสมอภาค (Equality)” มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมได้เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็อาจจะมีข้อขัดข้องอยู่เพียงเล็กน้อยสำหรับในบางองค์กรที่มีได้ตระหนัก และให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจัง แต่อย่างไรก็ตาม เช่น การมิได้ให้ความสำคัญต่อลูกจ้าง หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัท ทั้งๆ ที่บุคคลกลุ่มนี้ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท ซึ่งควรจะต้องมีสิทธิหน้าที่ต่อบริษัท รวมถึงควรจะต้องได้รับการส่งเสริม และให้โอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารธุรกิจของบริษัท อันจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้อย่างจริงจัง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหานี้ ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมจึงควรจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ทุกคน โดยถือว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ โดยควรจะมีมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาในเรื่องต่างๆ เช่น

- การพัฒนาศักยภาพบุคลากร, การปรับปรุงระบบ และกระบวนการทำงาน
- การสร้างค่านิยม และวัฒนธรรมในการทำงานต่างๆ ที่จะมีมีส่วนช่วยเกื้อหนุนให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
- การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และความสามารถ โดยการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคลประจำปี (IDP : Individual Development Plan) เพื่อช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายในสายอาชีพของตน
- การนำระบบการบริหารจัดการเรื่องผลการปฏิบัติงาน (Performance Management System: PMS) มาใช้ในการบริหารผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และนำการเชื่อมโยงกับมุมมองตาม Balance Scorecard มาใช้ในการบริหารผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดีอย่างต่อเนื่อง

- การกำหนดให้มีการประเมินค่าตอบแทน และสวัสดิการของพนักงานเป็นประจำในทุกปี เพื่อพิจารณา รวมทั้งกำหนดการจ่ายค่าตอบแทน และสวัสดิการที่เหมาะสมให้ครอบคลุมในทุกช่วงอายุของพนักงาน โดยเปิดโอกาสให้พนักงานสามารถเลือกรับสวัสดิการได้ตามความต้องการของตน ซึ่งอัตราค่าตอบแทน และสวัสดิการที่กลุ่มบริษัทฯ ได้จ่ายให้กับพนักงานนั้น จะต้องสามารถแข่งขันกับกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันได้ เพื่อที่จะเป็นการรักษาไว้ซึ่งบุคลากรอันมีค่าของกลุ่มบริษัทฯ

- การสำรวจข้อมูลความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กรโดยหน่วยงานภายนอกเป็นประจำในทุกๆ ปี และนำผลสำรวจที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจของพนักงาน อย่างต่อเนื่อง

๔. แม้ว่าจะได้มีการนำเอาหลักการในเรื่องของ “การปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย (The Majority Rule with Respect to Minority Rights)” นี้มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมได้เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็อาจจะมีข้อขัดข้องอยู่เพียงเล็กน้อยสำหรับในบางองค์กรที่มีได้ตระหนัก และให้ความสำคัญในเรื่องนี้แต่อย่างใด เช่น มีการกำหนดนโยบายทางธุรกิจ หรือระเบียบข้อบังคับเรื่องต่างๆ ขององค์กรโดยที่มีได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีคะแนนเสียงข้างน้อยเลย ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการแตกแยกในทางความคิด และเกิดการลาออกของบุคลากรอย่างต่อเนื่องในที่สุด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหานี้ ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมจึงควรจะให้ความสำคัญกับคะแนนเสียงข้างของผู้ถือหุ้น และกรรมการบริษัท โดยควรจะต้องกำหนดนโยบายทางธุรกิจ ระเบียบ หรือข้อบังคับเรื่องต่างๆ ขององค์กรโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีคะแนนเสียงข้างน้อยด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังควรต้อง ปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน มีความโปร่งใส และเป็นธรรม โดยบริษัทต้องไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นการละเมิด หรือสิทธิของผู้ถือหุ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้นเสียงข้างมาก หรือเสียงข้างน้อยก็ตาม รวมถึงต้องรักษาไว้ซึ่งบรรดาผลประโยชน์และสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับผู้ถือหุ้นทุกๆ ราย โดยคำนึงถึงการเติบโตขององค์กรอย่างยั่งยืนด้วย

๕. ถึงแม้ว่าจะได้มีการนำเอาหลักการเรื่อง “หลักนิติธรรม (Rule of Law)” มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมได้เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็อาจจะมีข้อขัดข้องอยู่เพียงเล็กน้อยสำหรับในบางองค์กรที่ผู้ถือหุ้น หรือคณะกรรมการบริษัทต่างใช้สิทธิการลงคะแนนเสียง หรือดำเนินงานต่างๆ โดยไม่คำนึงถึง เรื่องหลักนิติธรรม เช่น สนับสนุนการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น จนส่งผลให้บริษัทต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดี และทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรด้านต่างๆ ต้องเกิดความเสียหายต่อสายตาของบุคคลภายนอกในที่สุด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมจึงควรจะดำเนินการดังนี้

๑. กำหนดให้มีคู่มือจริยธรรม และจรรยาบรรณธุรกิจขององค์กร เพื่อให้ผู้ถือหุ้น กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานทุกระดับยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ นับตั้งแต่การปฏิบัติต่อพนักงาน ผู้ถือหุ้น ลูกค้า คู่ค้า คู่แข่งทางการ ผู้มีส่วนได้เสีย และสังคมโดยรวม เพื่อให้การดำเนินธุรกิจของบริษัทมีประสิทธิภาพ มีจริยธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้ยังควรจะต้องจัดให้มีแนวปฏิบัติการปฏิบัติตามจรรยาบรรณธุรกิจ และรายงานผลต่อคณะกรรมการกำกับดูแลกิจการ เพื่อให้มีการติดตามการปฏิบัติตามจริยธรรม และจรรยาบรรณธุรกิจของบริษัท รวมทั้งจะต้องกำหนดแนวทางในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดในกรณีที่มีการฝ่าฝืนจริยธรรมดังกล่าว

๒. กำหนดนโยบายที่จะปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา หรือลิขสิทธิ์ รวมทั้งจะต้องกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับผู้ถือหุ้น กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานไว้ดังนี้

(๑) ให้ความร่วมมือในการแสดงสิทธิ หรือเพื่อจะขอรับความคุ้มครองในทรัพย์สินทางปัญญาที่บริษัทเป็นเจ้าของ

(๒) จะต้องดูแลทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ของบริษัท เช่น สิทธิบัตร (Patent) ลิขสิทธิ์ (Copyright) เครื่องหมายการค้า (Trademark) ความลับทางการค้า (Trade Secrets) เป็นต้น ไม่ให้ถูกละเมิด เปิดเผย ทำซ้ำ ดัดแปลง หรือกระทำการใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากบริษัท

(๓) ให้ความเคารพ และไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น โดยต้องตรวจสอบผลงานของบุคคลภายนอกอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนที่ได้รับมา หรือที่จะนำไปใช้ในธุรกิจของบริษัท

(๔) ในการเข้าทำสัญญา หรือทำนิติกรรมใดๆ นั้น จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาไว้ให้ชัดเจน หากมีข้อสงสัยให้หารือกับผู้ดูแลทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาของกลุ่มบริษัทฯ หรือที่ปรึกษากฎหมายของบริษัท

(๕) รายงานต่อผู้บังคับบัญชา หรือผู้ดูแลทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัท เมื่อพบการกระทำใดๆ ที่เห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิ หรืออาจจะนำไปสู่การละเมิดสิทธิ หรือการกระทำใดๆ ที่อาจจะก่อให้เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัท

๓. กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อที่จะให้เป็นไปตามนโยบาย การกำกับดูแลกิจการที่ดี รวมทั้งไม่ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ ทั้งในทางตรง และทางอ้อมอีกด้วย

สรุป

หลักประชาธิปไตย เป็นหลักการสำคัญที่นำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศต่างๆ ทั่วโลก และได้มีการพัฒนาให้เป็นระบอบการปกครองในรูปแบบหนึ่งที่มีแก่นเน้นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครอง และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเต็มที่

ในส่วนของการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมโดยภาคเอกชนของประเทศไทยนั้นก็ได้มีการนำเอาหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้กับการดำเนินธุรกิจในระดับหนึ่ง เช่น หลักประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นประโยชน์ของผู้ถือหุ้น หลักที่ยึดถือเสียงข้างมากและคุ้มครองเสียงข้างน้อยของผู้ถือหุ้น ด้วยการนำหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองเสียงข้างน้อยของผู้ถือหุ้น เช่น การให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นรายเดียว หรือหลายรายรวมกัน ซึ่งถือหุ้นหรือมีสิทธิออกเสียงนับรวมกันได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ของจำนวนสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัท และถือหุ้นดังกล่าวเป็นระยะเวลาต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๖ เดือน ในอันที่จะสามารถเสนอเรื่องเพื่อบรรจุเป็นวาระการประชุม หรือนำเสนอชื่อบุคคลเพื่อเข้ารับการพิจารณาเลือกตั้งเป็นกรรมการบริษัทได้ เป็นต้น รวมทั้งสนับสนุน และไม่ปิดกั้นให้มีการรวมกลุ่มของพนักงานในการจัดตั้งสหภาพแรงงานเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มพนักงานในการเรียกร้องสิทธิ และประโยชน์ต่างๆ หรือดำเนินกิจกรรมอื่นภายในขอบเขตของกฎหมาย หลักความเสมอภาคในการที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น ทั้งนี้ การนำเอาหลักประชาธิปไตยมาใช้กับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม โดยส่วนใหญ่แล้วนั้นจะได้รับการปฏิบัติอยู่ในบริษัทจดทะเบียนซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายบริษัทมหาชนจำกัด และกฎหมายของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีหน่วยงานราชการ และหน่วยงานกำกับดูแลมีหน้าที่ตรวจติดตามและกำกับดูแลการดำเนินงานไว้โดยเฉพาะ ส่วนบริษัทจำกัดโดยทั่วไปนั้น ยังคงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเอกชนที่มุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์หรือเคารพสิทธิของผู้ถือหุ้นเสียงข้างมากเป็นสำคัญโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงเลยว่า การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติในเรื่องต่างๆ จะมีความชอบธรรมหรือไม่นอกจากนั้นยังพบว่ามีปัญหาอุปสรรคของการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้กับการดำเนินธุรกิจในเรื่องต่างๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น ปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนของหน่วยงานกำกับดูแล และการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือปัญหาของการที่ยังไม่มีกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องหลักนิติธรรมไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่บรรดาผู้เกี่ยวข้องควรที่จะต้องหยิบยกขึ้นมาพิจารณาแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้สามารถนำหลักประชาธิปไตยมาใช้กับการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมได้อย่างเต็มที่ และเพื่อมิให้ประเด็นปัญหาเหล่านี้ต้องกลายเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยในอนาคต

และโดยที่กลุ่มอุตสาหกรรมน้ำมัน และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม นั้น ถือว่าเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ และความสงบสุขของประชาชน ดังนั้น เพื่อที่จะเป็นการสนับสนุนให้มีการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมอย่างเต็มที่นั้น ภาครัฐจึงควรจะต้องมีนโยบายที่จะสนับสนุนการดำเนินธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมน้ำมัน และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมแก่ผู้ประกอบการในรายที่ได้มีการนำเอาหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินธุรกิจตามเกณฑ์ที่รัฐกำหนด เช่น การนำมาตรการทางภาษี หรือมาตรการด้านแรงงาน หรือด้านอื่นๆ มาเอื้อประโยชน์ต่อกิจการที่สนับสนุน และส่งเสริมการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรมตามแนวทางที่รัฐกำหนดขึ้น เป็นต้น ในส่วนของภาคประชาชน และสังคมก็ควรต้องให้การสนับสนุนต่อการซื้อสินค้า และใช้บริการต่างๆ ของผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมในรายที่นำหลักประชาธิปไตยในเรื่องต่างๆ มาใช้ในการดำเนินธุรกิจของตนอย่างถูกต้องครบถ้วนและเป็นรูปธรรม นอกจากนั้น ประชาชน และสังคมก็ยังสามารถที่จะเข้าไปกำกับดูแล และควบคุมการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ เพื่อให้บรรดาผู้ประกอบการธุรกิจกลุ่มนี้ต้องถือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยด้วยการซื้อหุ้นผ่านทางตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อให้ตนเองเข้าไปมีสถานะเป็นผู้ถือหุ้นในองค์กรดังกล่าวต่อไปได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือ

ฉันท์หทัย (อรทัย) อัจฉำ, ๒๕๕๘, ความแตกต่างหลากหลายในอาเซียน: ข้อเสนอห้าแนวคิด.

ชานันท์ ยอดหงส์, ประชาธิปไตย-เป็นเอกราชเป็นเรื่อง และภาสกร ประมูลวงศ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, สำนักพิมพ์มติชน ปี ๒๕๕๗.

ธัญชัช วิภัติภูมิประเทศ, รายงานผลการวิจัย เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ปี ๒๕๕๖.

นิธิ เอียวศรีวงศ์, “ประชาธิปไตยนิยม”, มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับ ๒๖ กรกฎาคม - ๑ สิงหาคม ๒๕๕๖.

นพนิธิ สุริยะ, ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข, วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ หน้า ๑๓๗.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒.

พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี และพระศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ความหมาย ประชาธิปไตย กับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ.

พิเศษ เสตเสถียร. กฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปี ๒๕๓๗.

สมบัติ ธารธัญวงศ์, การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, สำนักพิมพ์เสมาธรรม, กรุงเทพฯ.

สมยศ เชื้อไทย, คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, โครงการตำรา และเอกสารประกอบการสอนกฎหมาย, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ : ๒๕๓๕.

สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, จุลสาร เรื่อง “พัฒนาการเมืองไทย... พัฒนาประชาธิปไตย”, ปี ๒๕๔๕.

อมร รักษาสัตย์ และคณะ, ๒๕๓๙, ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครอง หลายประเทศ, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ข้อมูลสารสนเทศ

ประชาธิปไตยเบื้องต้น สำหรับสามัญชน ปรีดี พนมยงค์ จาก http://www.pridiinstitute.com/Autopage/show_page.php?h=11&s_id=5&d_id=4, สืบค้นวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๘.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : Civic Education พัฒนาการเมืองไทย โดยการสร้างประชาธิปไตยที่ "คน", พฤษภาคม ๒๕๕๕.

พิสิษฐกุล แก้วงาม, “สองนคราประชาธิปไตย : จากการแสวงหาคาตอบในทางทฤษฎีสู่ข้ออ้างในการแบ่งแยกการรับรู้” จาก [www. pol.cmu.ac.th, proceeding-download.....](http://www.pol.cmu.ac.th/proceeding-download), สืบค้นเมื่อ ๒๓ พ.ค. ๒๕๕๘.

ทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตย....ตามแบบฉบับ ดร. อเนก เหล่าธรรมทัศน์ จาก <https://sites.google.com/site.thvsdi-sx>, สืบค้นเมื่อ ๒๓ พ.ค. ๒๕๕๘.

สำนักงานสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ “หลักแห่งประชาธิปไตย” สืบค้นจาก http://thai.bangkok.usembassy.gov/root/pdfs/principles_of_democracy_thai.pdf เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

สุรพล ยะพรหม, “ความคิดทางการเมือง:ประชาธิปไตย ตามแนวคิดพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)” http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id๒๖๖&articlegroup_id=79 เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

อเนก เหล่าธรรมทัศน์, ปาฐกถาพิเศษ “ทิศทางประเทศไทย” จัดโดย มูลนิธิพัฒนาประชาธิปไตย ณ โรงแรมรามารักษ์ การ์เด้นส์ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗